

Пенчо Славейков

Симфония на
безнадеждността

Плещи развил, Балкана се тъмней,
изпречен пред безбрежний небосклон,
а там зад него се подъема бавно
есенний кървав месец – привиденье,
родено из недрата на нощта.

Тайнствената пустош на твърдта
засенил, висне облак чер и сякаш
да се взъеме месеца възкачва –
да му пришепне тъмната си тайна...
Вселената в замая глуха спи.
Тук-там самотно трепка и гаснее
звезда плаха – като че невидим,
незнаен дух надниква от небото
и пак отвежда поглед, нищо там
во пропастта под себе не издебнал.
Вселената в замая глуха спи.
И тегне морний неподвижен въздух
над тъмний свят, подобно ням въпрос,
когото е на задушната нощ
за разрешенье морний ден оставил...

Изпречил се е тъмния Балкан
пред небосклона, – а над него, вече
възмогнат, спря се кървания месец.

Отсякоха се в дрезгави простори
ред върхове – и чак от край до край,
над зъбестите техни рамена
прострян, изпъкна исполинский образ
на Прометея: към небо извил
лице, – ръка с вериги обкована
извърнал и подложил под тилът си;
разрошена и в гъстий хрусталак
зацепена, косата му се спуща
на къдърци по тъмните скали;
подобно чал, стърчи на висини
коляното на сгънатий му крак, –
а другия, отхвърлено прострян,
скалите е притиснал и тъмнеят
разчекнати петтях му пръсти, също

зъбци на някой старовремски замък.

Вмиг стон разцепи замъртвения въздух,
подобно сдавен порив към живот,
и хласнати о тъмните скали
веригите се нему отзоваха
с глух и злокобен екот. Прометей
от своя сън вековен се събуди...
Тъй както се откъртени скали
со екот сриват в зиналата пропаст,
изкъртени из наболяла гръд,
разцепиха нощта гръмовни думи:

„Ах, няма ли да се разсъмне – край
на моите мъки ще ли дойде? Тежко
и горко мене... Но кому ли аз
натяквам? Сам от по-напред нима
не знаях аз каква ме чест очаква?!...“

Зевс! Няма мойта воля да сломят
и милион терзания, които
в душата ти за мен се би родили
от страх и злоба в нея съчетани.
Аз знаях своята участ, Гръмовержцо!
Но с майчино си мляко всуках аз
презрение към бедите... Пращай своя
крилати пес сърцето ми да рве!
Ще притънее острия му клъв,
от ръфане на мойта плът, но пак
не ще да скърши нищо твърда воля;
и няма аз до век да се разкая,
че осветлих човешкий тъмен дух
и съдбините негови в живота...
Вий облаци, – те няма моя поглед
да замъглят: аз в себе си го впивам –
и бъдещето ясно е пред него,
и днеска, както в прежни времена!
Вилней ли зима и засипва сняг
косата ми, – мрази ли зимен мраз
и вкочанява моите членове, –
на слънцето ли огнени стрели
ми раните обжегват и развеждат, –

аз зная своята участ – и презрях я!
Изпращай бури! Те гласът ми няма
да заглушат, – пронизан и през тях,
ще се вземе той до твоя трон
и ще се впий в сърце ти, по-дълбоко
от острий клъв на твоя пес крилат
тук в моето разръфано сърце –
Пред устни чаша с нектар ти ще спреш,
от моето проклятие поразен...
Жестока мъка твоята радост трови,
на мъките аз зная радостта!
Те майка са на щастие, що топли
и мен и всички, в чийто горди дух
живей надежда...
Пращай, Зевсе, твоя
крилати пес сърцето ми да рве!
При теб завърнат, капка кръв ще капне
от клъвът му на пурпурий ти плащ –
и твоята радост ще обжегне тя...“

А като че от тоя рев примамен,
на другий връх, над голите скали,
зад рамото на Прометея, бавно
из мрака образ тъмен се издигна –
подпря глава на стиснати пестници
и светнаха очите му без блясък,
подобно две отворени печи...
На Прометея в бурний рев се вслуша
и зина той –
и бесен смях разцепи
загълхналите задушни простори...
Извърна се скований полубог,
и хласнати о тъмните скали,
веригите му глухо издрънчаха –
Не бе то гракът на крилатий пес,
нито ревят на фурни...
„Ха, ха!
Пръв път ли чуваш моя леден смях?
Во пропастта на триста векове,
човешка скръб събира своя гняв,

тъй както в облак буря се събира –
 и неговия гръм е моя смях.
 През моя смях ти чуйш ли да ехти
 горчивий плач на милиони жертви?
 Откраднатия от небото огън
 зафърли ти во моята душа –
 но бездната й осветли ли?... Мракът
 направи сал в болеж да се сгъсти –
 и да роди съзнанието... Защо
 не ме остави, Прометее, в мрак?
 Защо ми е съзнание? Нима
 то светлина ми даде? Само мракът
 чрез него аз постигнах и съзнах,
 видях го, как крило е той прострял
 и в бездната на моята душа
 отхвърлил сянка – в нея днес живеи
 намръщения демон на съдбата
 и твоят чест изглежда той с усмивка,
 на съжаление бледната усмивка.

Напусто само ти проклинаш Зевса!
 Събдна се туй, що майка ти предсказа:
 в утробата на моята душа,
 тъй както нявга Озирис насили
 в утробата на майчина Изида,
 тъй втори път насили мрак скръбта;
 роди се нов бог – кост на кост сдружи
 той черепа на Зевса. На Олимп
 е пустош днес: минервината сова
 в развалините още там се тули –
 и миналото с истеричен плач
 оплаква нощем... Невиний бог високо
 и над света и над човека тури
 незилем трон – отвърнат от света,
 и сам света от него се отвърна.
 Високо се възмогна – от високо
 той падна. Туй, което чрез смъртта
 в живота дойде, негова изкупна
 е жертва то! И ето аз ти нося
 за неговото падане вестта...
 На вехтий трон нов бог се настанява –
 бог на безбожност. Во кръвта на прежний

се той окъпа, къс по къс плътта му
разкъса и разфърля с отвращение
на уличните псега да я ръфат...
В утробата на моята душа –
на бездните световни бездна – спят,
до час уречен, час на оплодене,
зародиши на богове безчетни:
смърт на едина е живот за другий! –
Изчадия на мрак и на съзнание,
по тъмен път, по кървав път те водят
и своите, и хорски съдбини,
на времето безсмислена играчка...
Така ми казва опитът вековен,
така ми шепне моето съзнание –
защо ми го ти даде, Прометее?!
Предвидливий, когато ти зафърли
в душата ми откраднатия огън,
предвиждаше ли мойта бъдна чест?
Предвиждаше ли своята? Пребъди
в проклятие, богопредател горд
и най-жесток джелат на човека!

Век века ще сменява, бога – бог;
двамина само ще останем ний,
в световните промени, непроменни –
на тежкий кръст на ведре безнадеждност
разпънат аз, – на тъмната скала
на халосна надежда ти привързан;
на себе си ти жертва, аз на теб.
Един до друг, един на друг за мъка,
ний ще живеем до скончанье века.
И всякой път, при всякоя промяна
на битието, всякоя победа
на мрак над мрака, ще те будя аз, –
аз дух човешки, стъгда за борбите
на тоя мрак, – да ти вестя вестта
и с вещи думи и со смях зловещ
съзнаньето за твойта чест да будя,
тъй както ти со твоя плам събуди
съзнание за моята и тури
началото на вечните ми мъки...
Ти себевраг, богопредател горд

и най-жесток джелат на човека!
Не се отвръщай! В моя смях ехти
горчивий плач на милиони жертви!“ –

Подъе се и приведе мрачний образ
придебно над извърнатия лик
на Прометея, – като мълний, в бяс
кръстоса поглед погледа за миг...
И глух въздъх и мразен смях разцепи
вселената... Со стиснати пестници
изпъна се, но повален се тръшна
пак на скалите Прометей – и дълго
в нощта звънът на тежките вериги
ехтя, докле нанякъде далеч,
в недрата на безкрайността замре.

Стъсти се мрак. Безжизнената пустош
разчекна паст и с морен дъх в нощта
излъхна своя вечно нам въпрос.

КРАЙ

Източник: Словото
Набиране: Силвия Гогова и Виктор Гугушев

Публикация

П. П. Славейков, Събрани съчинения в осем тома, том 1. Български писател, С. 1958.

Свалено от „Моята библиотека“ [<http://purl.org/NET/mylib/text/6638>]